

Zzp'ers worden geweerd van AWBZ-markt

Zelfstandigen zonder vrijheid

Verpleegkundigen en verzorgenden die als zelfstandige thuiszorg verlenen zijn zeer waardevol. Ze werken op onregelmatige tijden en hebben een persoonlijke relatie met de klant. Helaas bemoeilijken fiscale regels de inzet van de zelfstandigen in de AWBZ.

WOUTER VAN DEN ELSEN

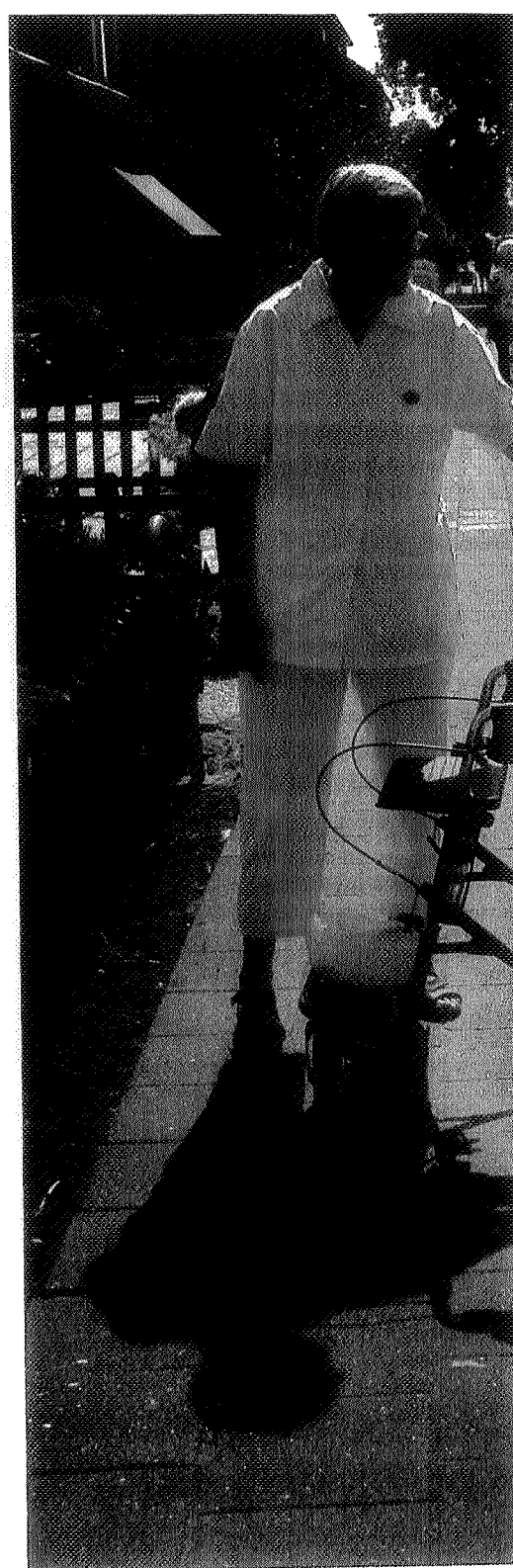
De inzet van zelfstandigen zonder personeel (zzp'er) is al jarenlang de normaalste zaak van de wereld. Alleen niet in de care. Het toelaten van zelfstandigen op de AWBZ-markt is al sinds 2007 inzet van een omvangrijke machtsstrijd. De actoren in dit juridische steekspel zijn het ministerie van VWS, het ministerie van Financiën, de Belastingdienst en de twee brancheorganisaties ActiZ en BTN. Het precieze aantal verpleegkundigen en verzorgenden dat als zzp'er actief is op de zorgmarkt, is moeilijk vast te stellen. Veel zelfstandige zorgverleners staan niet geregistreerd bij de Kamer van Koophandel. "Zij zien het werk als nevenactiviteit en schrijven zich daarom nergens in", zegt Rob van der Peet. Een relatieve minderheid werkt echt als zelfstandig ondernemer in de zorg. Van der Peet is senior beleidsadviseur van Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (V&VN). Hij denkt dat het in totaal om meer dan tienduizend mensen gaat. "Mijn grote angst is dat deze mensen straks allemaal verloren gaan voor de zorg omdat ze geen toegang krijgen tot de AWBZ-markt."

Gesloten markt

De zelfstandige ondernemers krijgen geen toegang tot de zorgmarkt omdat deze beschermd wordt door een aanzienlijke hoeveelheid regels. Zo mag alleen een AWBZ-

erkende zorginstelling met een contract van het zorgkantoor op de AWBZ-markt zorg verlenen in natura. Alleen in het deel van de markt dat houders van een persoonsgebonden innemen, hebben de zelfstandige zorgverleners vrij spel. "Met een pgb zou je ook je buurvrouw kunnen inhuren", zegt Van der Peet. "Omdat zzp'ers eenmansbedrijven zijn en geen zorginstellingen, blijft het allergrootste deel van de AWBZ voor hen gesloten. En met alleen zorg verlenen voor pgb-houders kunnen deze mensen het hoofd niet boven water houden." Ook bij het ministerie van VWS is het bestaan bekend van de eenmansbedrijfjes die compleet zijn toegerust om bij mensen thuis verpleegkundige zorg in natura te verlenen. De VWS-ambtenaren weten dat het merendeel van de zzp'ers hoog opgeleid is en jarenlange ervaring heeft opgedaan in de reguliere thuiszorg. Met het oog op de vergrijzing en toenemende krapte op de arbeidsmarkt zou het toch enorm zonde zijn om dit potentieel niet te benutten. De oplossing is dat een WTZi-geregistreerde instelling sinds jaar en dag de mogelijkheid heeft om naast medewerkers in loondienst ook zelfstandigen in te zetten. Zzp'ers die zorg in natura willen leveren, kunnen simpelweg aankloppen bij een

'Een AWBZ-aanbieder die ook met zzp'ers werkt is veel meer klantgericht'

ALS EEN ZORGAANBIEDER OOK VOOR ZZP'ERS ONREGELMATIGHEIDEN KAN HIJ NET ZO GOED MET VASTE MEDEWERKERS WERKEN

AWBZ-erkende instelling die hen dan kan inzetten hoe het uitkomt.

Volgens bestuurder Bertien Vries van zorgverlener PrivaZorg is deze constructie een uitkomst. PrivaZorg kiest er al vanaf haar ontstaan vijftien jaar geleden bewust voor met

zelfstandigen te werken in de thuiszorg. "Een AWBZ-aanbieder die ook met zzp'ers werkt, is veel meer klantgericht en flexibel dan een traditioneel georganiseerde thuis-

AGEN EN LOONBELASTING MOET BETALEN,

zorgorganisatie. Neem bijvoorbeeld terminale thuiszorg. Een vaste kracht kun je niet een periode van drie dagen non-stop bij een klant plaatsen. Maar voor een zzp'er is dat een fijne klus." Volgens de bestuurder zijn de cao's in de thuiszorg behoorlijk strikt. Hierdoor zijn juist kwetsbare klanten die ook buiten kantooruren zorg nodig hebben de dupe. "Volgens de thuiszorg-cao mag een medewerker geen gebroken diensten draaien. Dat is problematisch als je als traditionele zorginstelling zorg op maat wilt leveren. Vaste mensen werken vaak vaste periodes. Het wordt daarom

logistiek moeilijk om bijvoorbeeld de ene klant om zeven uur aan te kleden en de andere om tien uur. Zonder zzp'ers is het heel moeilijk om aan die heel specifieke klantenwensen te kunnen voldoen."

Fiscus is spelbreker

Met de inzet van zelfstandigen door AWBZ-erkende instellingen lijken er geen belemmeringen meer te zijn. Niets is minder waar. Fiscaal adviseur Hans Piersma van Grant Thornton legt uit waar de pijn zit. "Het probleem ligt voor een groot deel bij de fiscus. Een aantal jaren terug heeft de Belastingdienst bij een zorgbemiddelingsbureau in het oosten van het land een boekenonderzoek gehouden waarbij een aantal onregelmatigheden aan het licht is gekomen rond de inzet

van zzp'ers. De belastingdienst heeft naar aanleiding van dit geval beleid geformuleerd dat tot

'De uitspraak in het kort geding was voor ActiZ een Pyrrusoverwinning'

op de dag van vandaag de inzet van zzp'ers bemoeilijkt." De fiscus redeneert in dit beleid dat een erkende zorginstelling die freelance verpleegkundigen en verzorgenden inzet, in zulke grote mate gezag uitoefent over deze zzp'ers, dat er eigenlijk sprake is van een loondienstrelatie. Volgens de belastingdienst moeten instellingen dus loonbelasting en premies afdragen voor hen alsof ze medewerkers in vaste dienst zijn. Hierdoor wordt de zzp'er een stuk minder aantrekkelijk voor een zorgaanbieder. Als deze ook voor hen onregelmatigheidstoeslagen en loonbelasting moet betalen, kan de organisatie uit een oogpunt van kosten net zo goed met vaste medewerkers gaan werken.

Het ministerie van VWS probeert met de Belastingdienst uit dit fiscale vraagstuk te komen. De betrokken brancheorganisaties en ministeries werkten geruime tijd aan een convenant dat omschrijft waar het gezag van de instelling ophoudt en de verantwoordelijkheid van de zelfstandige begint. "Het idee was dat als zzp'ers zelf deels verantwoordelijkheid dragen voor hun werk, zij daarom belastingtechnisch niet gelden als werknemers", zegt belastingadviseur Piersma. In een eerste versie van het convenant uit 2009 leken de partijen eruit te komen. De zzp'ers zouden verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van hun werk en

de instellingen voor het plaatsen en bemiddelen. Instellingen hoeven in deze werkrelatie geen loonbelasting en premies in te houden op de betaling aan de zzp'ers. De zelfstandigen moeten zelf belasting en premies afdragen.

Ongelijk speelveld

Het convenant haalde het echter niet. Toen duidelijk werd dat uit de gesprekken een model zou komen waarin de zzp'ers eindverantwoordelijk zijn voor de kwaliteit, stapte ActiZ uit de onderhandelingen. De brancheorganisatie blokkeert vervolgens de uitvoering van het convenant via de rechter. ActiZ-bestuurder Aad Koster: "Wij hebben een kort geding aangespannen tegen dit convenant omdat het in overtre-

ding is met zorgwetgeving. Het is onder de regels van de AWBZ duidelijk dat de verantwoordelijkheid voor de kwalite-

iteit van zorg altijd bij de zorginstelling ligt, en niet bij de werknemer. Dit hebben wij bij de rechter aangevoerd en hij zag eind vorig jaar dat het convenant inderdaad in overtreding is met de zorgregels." Het probleem van ActiZ met het convenant is dat het een ongelijk speelveld creëert. "Als je ziet waaraan reguliere thuiszorgaanbieders allemaal moeten voldoen. Onze leden moeten een cliëntenraad hebben, opleidingen betalen, meedoen aan de CQ-index en Normen Verantwoorde Zorg, noem maar op. En onder dit convenant zouden bemiddelingsbureaus die hier allemaal niet aan voldoen zomaar zzp'ers mogen sturen naar klanten? En daarbij alle verantwoordelijkheid kunnen afschuiven op deze zelfstandigen? Daar zijn wij inderdaad tegen." Volgens Koster lijkt het maar alsof de bemiddelingsbureaus kleine familiebedrijfjes zijn. "In werkelijkheid gaat het vaak om grote bemiddelaars die met duizenden zzp'ers werken tegen lagere tarieven omdat ze al die investeringen niet hoeven te doen. Zorgkantoren nemen vervolgens die lagere tarieven over en hanteren die ook voor de reguliere zorgorganisaties."

Bestuurder Jan Verschuren van Branchebelang Thuiszorg Nederland (BTN) denkt dat ActiZ boter op het hoofd heeft wat betreft het zzp-convenant. BTN komt ook op voor de belangen van thuiszorgorganisaties die »

OF EN WANNEER VERPLEEGKUNDIGEN IN DE AWBZ KUNNEN GAAN WERKEN ZOALS BOUWVAKKERS IN DE BOUW, IS NOG AFWACHTEN.

grotendeels met zzp'ers werken. "Wat betreft het punt dat het convenant van 2009 zorgwetten overtreedt, mag ActiZ gelijk hebben. Maar dat hebben we zo opgelost. Al onze leden voldoen immers aan alle zorgreglementen. Zij hebben allemaal zaken als een cliëntenraad en scoren goed op kwaliteit. Hoe zouden zij anders contracten met het zorgkantoor kunnen afsluiten? Als ActiZ tegen het toetreden van kleinschalige organisaties is die met zzp'ers werken, had zij ten tijde van de AWBZ-contracteringsronde bezwaar moeten maken. En niet nadat al gecontracteerd is, gaan roepen dat het speelveld ongelijk is." Verschuren wijst erop dat de rechter in het kort geding van ActiZ niet alleen heeft bepaald dat de eindverantwoordelijkheid voor zorgkwaliteit bij de instelling ligt. "De rechter heeft ook onderstreept dat zorgkanto-

ren zorg mogen inkopen bij instellingen die zzp'ers inzetten. Wat dat betreft was de uitspraak voor ActiZ een Pyrrusoverwinning." De verantwoordelijkheidskwestie is volgens Verschuren eenvoudig op te lossen. "Mijn leden en ik wachten het moment af waarop VWS er met de fiscus en met het ministerie van Financiën uit is wat betreft het belasting van zzp'ers. De fiscus zal een antwoord formuleren op de vraag hoe binnen de Kwaliteitswet de controle op kwaliteit bij zorgorganisaties te borgen is, zonder dat dit de inzet van zelfstandigen dwarsboomt. En dan kunnen we ongehinderd zzp'ers inzetten." Verschuren wijst

'Als zzp'ers aan alle reglementen willen voldoen, zijn ze fulltime bezig met de papierwinkel'

voor een oplossing naar de bouwsector. "Daar is de projectontwikkelaar ook eindverantwoordelijk voor kwaliteit. Deze huurt zelfstandige metselaars en elektriciens in. Maar als die een fout maken, is de projectontwikkelaar nog steeds verantwoordelijk. De projectontwikkelaar maakt contractueel natuurlijk kwaliteitsafspraken met de zelfstandige vaklieden die hij inzet. Maar dat is geen dienstverband. Een loondienstrelatie is heus niet de enige manier om kwaliteit af te dwingen."

Op eigen houtje

Of en wanneer verpleegkundigen en verzorgenden in de AWBZ kunnen gaan werken zoals bouwvakkers in de bouw, is nog afwachten. Zelfstandige verpleegkundige Lex Tabak zou meteen aan de slag gaan, maar dan liever niet via een thuiszorgorganisatie. "In deze hele discussie wordt helemaal niet aan de mogelijkheid gedacht dat de zelfstandige op eigen houtje, dus niet via een bemiddelingsbureau of via een instelling, contracten afsluit met het zorgkantoor. Als we de toegang AWBZ zouden verruimen, zou dat kunnen." Tabak is bezig een coöperatie voor zzp'ers in de zorg van de grond te krijgen. Zij willen volgens hem niet een deel van hun tarief afstaan aan instellingen of bureaus voor bemiddelingskosten. "Het zou voor de zorg een enorme vooruitgang zijn als we gecertificeerde en ervaren zorgverleners op eigen houtje naar het zorgkantoor laten gaan voor contracten. Verzekeraars zijn nu al in staat om individuele kraamverzorgenden te contracteren in de Zvw, dus dat zouden zorgkantoren ook moeten kunnen." In de zorgregels ziet Tabak geen obstakel. "Als zzp'ers bij elkaar gaan zitten in praktijken, kunnen ze ook aan alle eisen voldoen zoals cliëntenraden en dergelijke. Met een kwaliteitskeurmerk komt dat helemaal in orde."

Verschuren ziet het plan van Tabak niet zitten. "Het lijkt me toch onrealistisch. Als zzp'ers aan alle reglementen willen voldoen, zijn ze fulltime bezig met de papierwinkel. Dan hebben ze geen tijd meer voor zorgverlening. Die papierwinkel kunnen ze beter aan de zorginstellingen over laten." ●